

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ: ΓΙΑΤΙ ΟΧΙ;

Από διάφορες σχετικές έρευνες σχετικά με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή από ηλικιωμένους μπορούμε να αντλήσουμε πολύ χρήσιμα συμπεράσματα. Σύμφωνα με τα ευρήματα των ερευνών, η συχνότητα χρησιμοποίησης του υπολογιστή και του διαδικτύου από ηλικιωμένα άτομα επηρεάζεται από την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, την κατοχή υπολογιστή και τη σύνδεση στο διαδίκτυο. Παράλληλα, οι ηλικιωμένοι είναι θετικοί ως προς τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα, με το φύλο, την κατοχή υπολογιστή και την πρόσβαση στο διαδίκτυο να παίζουν σημαντικό ρόλο. Η αύξηση του προσδόκιμου ζωής τις τελευταίες δεκαετίες και τα νέα δημογραφικά στοιχεία που προκύπτουν από αυτό το γεγονός δημιουργούν μια νέα κοινωνική πραγματικότητα, στην οποία τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας έχουν εντονότερη παρουσία στην κοινωνική δομή της εκάστοτε κοινότητας. Ο 21ος αιώνας είναι πλέον γνωστός ως ο «ασπένιος αιώνας» ή, σύμφωνα με μια άλλη διατύπωση, «ο αιώνας των ηλικιωμένων». Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι στην Κίνα, η οποία διαθέτει το μεγαλύτερο πληθυσμό σε ηλικιωμένους, το 2005 τα άτομα άνω των 60 ετών αποτελούσαν το 11% του συνολικού της πληθυσμού. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, ο συγκεκριμένος πληθυσμός αναμένεται να φτάσει το 2025 στο 20% και το 2050 στο 30%. Αντιστοίχως, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής εκτιμάται ότι το 2030 το ένα στα πέντε άτομα θα είναι 65 ετών και άνω και ο συνολικός πληθυσμός των ηλικιωμένων θα φτάσει τα 70 εκατομμύρια. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ο πληθυσμός των ηλικιωμένων άνω των 65 ετών εκτιμάται ότι θα ανέβει από τα 524 εκατομμύρια το 2010 στο 1,5 δισεκατομμύριο το 2050.

Παράλληλα, η διάδοση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) επιδρά σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, τροποποιεί τις υφιστάμενες παραγωγικές, οικονομικές και διοικητικές δομές, διαμορφώνει νέες μορφές κοινωνικής και πολιτισμικής έκφρασης και αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα επικοινωνούν, αλληλεπιδρούν, συμμετέχουν, συνεργάζονται και δημιουργούν. Η χρήση των υπολογιστών και του διαδικτύου από ηλικιωμένα άτομα 65 και η συνακόλουθη διείσδυση

των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή είναι ραγδαία, εν τούτοις διαπιστώνεται διαφοροποίηση ως προς την κατοχή ψηφιακών δεξιοτήτων μεταξύ διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων. Οι ηλικιωμένοι, ως πληθυσμιακή ομάδα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, έχουν απασχολήσει τη διεθνή βιβλιογραφία ως προς το βαθμό ένταξης και αξιοποίησης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην καθημερινότητά τους. Η τρίτη ηλικία συνδέεται με τη βιολογική διαδικασία της γήρανης με την αφετηρία της χρονικής περιόδου της τρίτης ηλικίας να διαφοροποιείται ανάλογα με την προσέγγιση που υιοθετείται κάθε φορά. Τα άτομα της τρίτης ηλικίας εκλαμβάνονται ως τα άτομα που δεν έχουν πλέον επαγγελματικές υποχρεώσεις και η ηλικία τους κυμαίνεται από 60 έως και 74 ετών.

Σε διεθνές επίπεδο υλοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα και εκπαιδευτικές δράσεις με αντικείμενο την παροχή ευκαιριών πρόσβασης στην πληροφορία και συμμετοχής όλων των πολιτών στην «Κοινωνία της Γνώσης» μέσα από την απόκτηση δεξιοτήτων πληροφορικού γραμματισμού. Ο πληροφορικός γραμματισμός αφορά στις «ικανότητες κατανόησης και χρήσης πληροφοριών, οι οποίες προσφέρονται σε πολλαπλές μορφές, προέρχονται από ποικιλία πληροφοριακών πηγών και μπορούν να παρουσιαστούν μέσω υπολογιστή». Η απόκτησή του θεωρείται σημαντική για τα άτομα της τρίτης ηλικίας καθώς διευκολύνει την πρόσβασή τους σε αγαθά και υπηρεσίες και δημιουργεί ευκαιρίες προσαρμογής στις συνεχείς εξελίξεις της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ζωής.

Η προσπάθεια των επιστημόνων και των ερευνητών να ερμηνεύσουν με

σοσπηματικό τρόπο τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις πεποιθήσεις και τις συμπεριφορές των ατόμων απέναντι στις Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών οδήγησε στην ανάπτυξη θεωρητικών προσεγγίσεων όπως είναι η θεωρία της αιτιολογημένης δράσης, η θεωρία της προσχεδιασμένης συμπεριφοράς, η θεωρία της χρήσης και ικανοποίησης καθώς και θεωρητικών μοντέλων όπως είναι το μοντέλο της τεχνολογικής αποδοχής και οι αναθεωρημένες μορφές του.

Ωστόσο, σε έρευνες που ακολούθησαν διαπιστώνεται σημαντική διαφοροποίηση ως προς τη σημαντικότητα των συσχετίσεων μεταξύ των επιμέρους παραγόντων ανάλογα με τον πληθυσμό, το πλαίσιο και το χρόνο διεξαγωγής κάθε έρευνας.

Το πρόγραμμα «Πρόσβαση στον Ψηφιακό Κόσμο για ηλικιωμένους» περιλαμβάνει δωρεάν μαθήματα για τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και την πλοήγηση στο διαδίκτυο, σεμιναριακά προγράμματα τεχνολογιών αφής με smartphones και tablets, αλλά και σεμινάρια εκμάθησης Skype και μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, κ.λπ.).

Κύριος στόχος των προγραμμάτων είναι να δώσουν τη δυνατότητα σε πρόσωπα τρίτης ηλικίας να αποκτή-

σουν «πρόσβαση» στον κόσμο της πληροφορικής και των επικοινωνιών και να συμβάλουν στην ενίσχυση του αισθήματος ανεξαρτησίας και κοινωνικής συμμετοχής των προσώπων αυτών.

Όσον αφορά στην επιθυμία συμμετοχής των ηλικιωμένων σε εκπαιδευτικά προγράμματα χρήσης υπολογιστή και διαδικτύου, η πλειοψηφία των ερωτώμενων απάντησε θετικά. Όπως έχουν δείξει και άλλες έρευνες τόσο στον ελληνικό όσο και στο διεθνή χώρο, τα ηλικιωμένα άτομα είναι δεκτικά στη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες διά βίου μάθησης και εκπαίδευσης στις Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών. Βασική παραδοχή των ατόμων που συμμετείχαν αποτελεί η εκτίμηση ότι οι ψηφιακές δεξιότητες θα τους επιτρέψουν να συμβαδίσουν με τις εξελίξεις της εποχής. Επίσης, όπως προέκυψε, η συμμετοχή σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων αναμένεται να βοηθήσει τα ηλικιωμένα άτομα να διατηρήσουν σε εγρήγορση τις πνευματικές ικανότητές τους, να αξιοποιήσουν ευχάριστα το χρόνο τους και να γνωρίσουν και άλλα άτομα με παρόμοια ενδιαφέροντα.

Βέβαια, δεν λείπουν και παράγοντες που μπορεί να λειτουργήσουν αποτρεπτικά ως προς την απόφαση συμμετοχής κάποιου ηλικιωμένου ατόμου σε προγράμματα εκπαίδευσης στις Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών όπως είναι η έλλειψη χρόνου, η άποψη ότι δεν αξίζει η προσπάθεια για κάτι τέτοιο και η αντιμετώπιση δυσκολιών στην εκμάθηση των υπολογιστών. Επίσης, παράγοντες όπως το φύλο, η κατοχή υπολογιστή και η πρόσβαση στο διαδίκτυο επηρεάζουν την πρόθεση συμμετοχής των ατόμων τρίτης ηλικίας σε εκπαιδευτικά προγράμματα στη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου.

